

Lóvrenčkov dédek.

(Spisal —è.)

Ej, ej, kakó se izpreminajo časi! Kdo bi si mislil, da v malo letih ne bode več mej nami onih častitljivih, sivolasih starčkov naše prijazne vasíce. Dejal bi bil, sto let bode učakal Lóvrenčkov dedek, pa glej! jedna zima ga je vzela. Dà, dà, vzela ga je, hitro ga je vzela mrzla zima starino naše prijazne vasíce — Lóvrenčkovega deda. Ej, ej, škoda ga pa je, škoda, kaj bi tisto! — — —

Ljubeznjiv možiček, prijateljčki moji dragi, bil vam je Lóvrenčkov dédek, niti najmanjšemu črvičku ni nikdar storil nič žalega. Imovito svojo hišo je izročil vže pred leti najstarejšemu sinu, a izgovoril si je le sobico zgoraj v podstrešji, kjer je navadno bival, ako ni mogel sedeti zunaj pred hišo pod košatim orehom in ujčkati katerega koli izmej malih vnukov, ki so nagajivo tekali okolo dobrega starčka.

Hm, črez sedemdeset jih je vže imel, a bil je še vedno čvrst in vesel. Spominam se ga še dobro, bil vam je izrezan tak, kakeršnega vidíte na denašnji sliki. Lice mu je bilo

vedno obrito, a sivi lasjé so mu moléli v malih kodrih izpod kosmate polhovke, katero si je prav po fantovski pokladal na čestitljivo glavo. Bil je nekako bolj suh nego okrogel, lice mu je prečtalo vže nekoliko precej globokih brazd, katere so mu se spuščale od nosú pa doli do špičaste brade. Izpod obrvij gledalo mu je dvoje prijaznih očíj, s katerimi

je dobro videl v daljino, le ko je kaj čítal — tudi čítati je znal Lóvrenčkov dédek, ne sicer Bog si ga védi kako gladko, vender za silo pa še dosti dobro — oborožil si je oči še z jednim parom steklenih očíj, ki so možato zajézdile njegov še precej velik, krivúljust nos. Spoštoval je možiček staro narodno nošnjo — nikdar nisi ga videl brez kosmate polhovke, brez jerhastih hlač s podvezami in brez pokončnih škorenj na kveder. Vselej ga je razjezilo, ko je gledal domače fante in dekleta, kako zapuščajo staro nošnjo in se oblačíjo v drage ptuje cunje — kakor je rad v šaljivosti govoril Lóvrenčkov dédek.

Tudi čítati je znal Lóvrenčkov dédek, kakor sem vže omenil in rad je čítal. Če je le mogel, otišel je v svojo mirno sobico na podstrešji, sedel ondù na hrastovo

klop in počasi čital, kar si je izposodil bodi si pri gospodu župniku ali pa pri gospodu učitelju. Takrat je odložil celó svojo pipico, iz katere je drugače puhal gost dim in se ves zamislil v čitanje. Le poglejte ga, kakó prebira časopis — „Novice“ bodejo menda — kako počasi premika ustni in dobro vem, ko bode prečital ves odstavek, odložil bode počasi časopis, zmajal z glavo in dejal: „Sam Bog naj umeje to gospôdo, tu nas hoče poučevati o gospodarskih naših stvaréh in si izmišljuje vse po novem, kakó naj delamo, da nam poljé dobro obrodi. I nù, kaj bodo neki ti naučili nas, ki smo vajeni delati le po starem kakor so delali naši očetje, pa so imeli vsega dosti. Ej ne umejem te gospôde in ne umejem!“ —

* * *

Bilo je na tretji sv. večer, na večer pred sv. tremi kralji. Zvunaj je pošteno snežilo in vsakdo je bil vesel gorke peči, h katerej se je stiskalo staro in mlado. Pri Lóvrenčkovih so vže davno pokropili in poblagoslovili sè sveto vodo vsa poslopja, izmolili sv. rožni venec, potem pa posedli v gorkej sobi, jedni okolo mize, drugi okolo peči. Otroci so bili seveda okolo svojega dobrega dedeka, ki je sedel v kotičku pri peči; jedni so se posedli okolo njega, drugi so se držali njegovih kolen in mu zrlí v blage oči, a najmlajši — ki je bil poseben nagajivček dédekov — splezal mu je celó na jedno njegovih kolen in ga ponosno zajezdil.

— Otroci, jutri so pa sv. trije kralji! —

— Kaj pa je to, dédek, sv. trije kralji? — vprašal je zvedljivo jeden izmej manjših dedekovih vnukov.

— Tega ne veš! — zasmijal se je Jožek, ki je vže od jeseni hodil v šolo in bil zeló ponosen na to, kar je vže znal.

— Nu bodem vam pa jaz povedal kaj o sv. treh kraljih — začel je dédek, a otroci so vsi umolknili, saj so vedeli, koliko in pa kakih lepíh stvari zna povedati njihov dobri dédek.

— Sv. trije kralji, bili so kralji, daleč tam v jutrovej deželi, tam, kder solnee izhaja in kder je zlatá in pa drugih dragoceností, kakor pri nas peska. Ta jutrova dežela je daleč, daleč, vender še vedno bliže nego tako zvana deveta dežela, v katerej — kakor se pripoveduje — med in mleko kar v potocih teče, po drevesih suhe mesene klobase rastó in po zraku letajo pečene prepelice.

Tedáj tam v jutrovej deželi imeli so sv. trije kralji svoja kraljestva. Po čudovitem božjem razodenji zvedeli so, da se bode svetu porodil novi, večni kralj nebes in zemlje. Takój so vzeli dragoceností svoje zemlje in se podali za čudovito zvezdo na dalnji, dalnji pot. Šli so, šli dolgo in dolgo ter prišli v lepo mesto Jeruzalem, a od ondot v Betlehem, kder so se poklonili novemu kralju, sv. Detetu Jezušku, in mu podarili dragocena darila. Od ondot so se vrnili zopet po drugem potu v svoja kraljestva, živeli sveto in postali vsi trije mučeniki za sveto vero Kristovo. Sv. trije kralji so veliki svetniki, zato pa tudi imajo to posebno milost, da povedó ónemu, kateri se pred njihovim praznikom postí, vže tri dni pred smrtjo, da bode umrl. A to se zna, da se mora strogo postiti, in to takó, da tisti dan z žlico niti jesti ne sme! —

— Dédek jaz se bodem tudi postil, da mi sv. trije kralji povedó, kdaj mi bo umreti — oglasil se je jeden izmej vnukov

— Dédek, kdaj bote pa vi umrli — poprašal je vnuček, ki mu je sedel na — kolénče in prijel dedeka za ostro brado.

— Oj jaz bodem pa kmalu umrl, dete moje, kmalu umrl — odgovoril je dédek.

— Ali ste se tudi vi postili na čast sv. trem kraljem? —

— Tudi sem se, tudi! —

— Ali so tudi vam povedali sv. trije kralji, kdaj bodete umrli? —

— Niso mi povedali tega nè, otročički moji ljubi, vender vem, da svojega dédeka ne bote več dolgo imeli. Vaš dédek bode umrl, kmalu umrl.

— Oj ne bote umrli nè, saj tudi ne smete! — hiteli so otroci govoriti drug za drugim in svitle solze so jim zablestele v očeh. A dédek ni rekel nato ničesar, pogledal je k nebu, sklenil svoji suhi, koščeni roki in ustni ste se mu začeli premikati v pobožnej molitvi.

Potem so otišli spat dédek in otroci.

* * *

In napočil je svet in slovesen dan, dan sv. treh kraljev. Ljudém je kar škripalo pod nogami od velikega mraza, ko so šli zjutraj na vse zgodaj v cerkev k sv. maši. Mrzlo je bilo mrzlo. In ko je bila končana sv. služba božja in so se vsule cele tolpe pobožnega ljudstva iz cerkve ter odhajale vsaka na svoj dom, da ondù pobožno sprovedó sveti dan, dan sv. treh kraljev, zadoni mil, otožen glas zvončka iz cerkvenih lin, zvonilo je zadnjo uro dobremu in izkušenemu starčku — Lóvrenčkovemu dédeku, ki je umrl ravno na sv. treh kraljev dan zjutraj.

V novoletnej noči.

Kakó krasnó žaré nebesa
Jasneč po zemlji mrak temàn —
A meni dušo ból pretresa,
V nebeško noč jaz zrem — solzàn.

Poslednja noč! In ž njo pa leto
Nagnilo trudno bo glavó . . .
Poslednja noč! In ž njo nešteto
Proménilo se bitje bó.

Z obrazom dvojnim se ozira
Ta noč poslednja v širni svet:
Za njo življenje hira, umira,
Pred njo se svet odéva v cvet.

Dà, v cvet. Kot zvezd na jasnem nébi,
Kot kápljic bísernih morjá,
Ta noč prikriva upov v sébi
Brez upa ni nocoj sreá.

Krasnó, krasnó žaré nebesa
Jasneč po zemlji mrak temàn —
A meni dušo ból pretresa,
V nebeško noč jaz zrem — solzàn.

Saj vem: Še več kot zvezd na nébi
In kapljic bísernih morjá,
Ta noč bridkóstij nosi v sebi:
Bolj, žalóbe, béd, solzá!

Mih. Podtrojški.

